

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
45. ročník 2018/2019
Krajské kolo – zadání – I. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body		
	gramatika	sloh	celkem

Jméno a příjmení:

1. Tvar *kose* je v češtině homonymní, patří několika různým slovům.

a) Uved'te základní tvary všech těchto slov a určete jejich slovní druh. Ke každému z nich vytvořte větu nebo slovní spojení obsahující tvar *kose* tak, aby byl zřetelný jeho význam.

i. _____

ii. _____

iii. _____

iv. _____

v. _____

b) V případě, že se jedná o ohebné slovo, určete všechny mluvnické kategorie (významy), které tvar *kose* vyjadřuje.

i. _____

ii. _____

iii. _____

iv. _____

v. _____

2. V novinách se objevil následující titulek: *Trampolíny lehly popelem úmyslně.*

a) Tento titulek může teoreticky popisovat dvě události, i když jedna z nich nemůže v našem reálném světě nastat. Popište stručně obě situace.

b) Vysvětlete z jazykového hlediska, v čem spočívá dvojznačnost titulku.

c) Titulek přeformulujte tak, aby byl jednoznačný a aby vyjadřoval to, co měl autor na mysli.

3. Výrazy *na kolenou* a *na koleně* mohou být součástí ustálených slovních spojení.

a) Užijte každý ze zadaných výrazů v jednom ustáleném slovním spojení ve větě nebo souvětí tak, aby byl zřetelný jeho význam.

i) (...) *na kolenou*

ii) (...) *na koleně*

b) Ve větě i) nahraďte slovní tvar *kolenou* jiným výrazem tak, aby po náhradě věta také obsahovala ustálené slovní spojení s předložkou *na* a její význam se nezměnil.

c) Napište další 4 výrazy tvořené předložkou *na* a označením různých částí lidského těla v 6. pádě množného čísla, které také mohou být součástí ustálených slovních spojení, a užit je ve větě nebo souvětí tak, aby byl zřetelný jejich význam.

d) Napište další 4 výrazy tvořené předložkou *na* a označením různých částí lidského těla v jiném pádě než 6., které také mohou být součástí ustálených slovních spojení, a užit je ve větě nebo souvětí tak, aby byl zřetelný jejich význam.

4. Podtrhněte tam, kde je to možné, v uvedených větách podmět. Určete slovní druh vámi podtrženého výrazu.

Chybovat je lidské.

Stokrát opakovaná lež se stává pravdou.

Nic netrvá věčně.

S poctivostí nejdál dojdeš.

Ryba a host třetí den smrdí.

Každý chvílku tahá pilku.

Je těžké šetřit z ničeho.

Přišel s křížkem po funuse.

Když se dva perou, třetí se směje.

Sytý hladovému nevěří.

Není kouře bez ohně.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
45. ročník, 2018/2019
Krajské kolo – slohový úkol – I. kategorie

Slohový útvar je vyprávění, téma zpracujte formou prózy.
Doporučená délka je 25–30 řádek.

přidělené soutěžní číslo	body

Jméno a příjmení:

Apríl!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

25.

.....

.....

.....

.....

30.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce 45. ročník, 2018/2019

Krajské kolo – řešení – I. kategorie

1. Příklad řešení:

a) i. <i>kosa</i> – podstatné jméno	<i>Na kose se objevila rez.</i>
ii. <i>kos</i> – podstatné jméno	<i>Kose, kose, černý ptáku, co ty tady děláš.</i>
iii. <i>kosit</i> – sloveso	<i>Kose trávník, silně se potil.</i>
iv. <i>kose</i> – příslovce	<i>Podíval se na nás kose.</i>
v. <i>kose</i> – podstatné jméno	<i>Kos, kosice a kose tvoří rodinu.</i>

b) Uvádíme možná řešení, správnost posuzujte ve vztahu k příkladu užitému soutěžícími:

- rod ženský, číslo jednotné, pád 3. nebo 6.
- rod mužský životný, číslo jednotné, pád 5.
- slovesný rod činný, vid nedokonavý; jmenný rod mužský, číslo jednotné.
-
- rod střední, číslo jednotné, pád 1. nebo 5.

Bodování:

a) Za každou správnou trojici údajů (slovo, slovní druh a příklad) – 1 bod.
Celkem za část a) maximálně 5 bodů.

b) Za správné určení všech kategorií u každého slovního tvaru – 1 bod.

Poznámka 1: Za uvedení vzoru a slovesné třídy neodečítejte body.

Poznámka 2: Uvede-li soutěžící přechodník přítomný / čas přítomný, nepřihlížejte k tomu při hodnocení.

Celkem za část b) maximálně 4 body.

Maximálně tedy 9 bodů.

2. Příklad řešení:

a) Někdo zapálil úmyslně trampolíny.

Trampolíny shořely, protože to samy chtěly / bylo to jejich úmyslem.

b) V naše reálném světě lze úmysl přičítat výhradně živým konatelům, ovšem takový konatel není ve větě přímo vyjádřen, proto je (teoreticky) možné za konatele považovat i trampolíny.

c) *Trampolíny byly zapáleny/spáleny úmyslně.*

Bodování:

a) Za 2 vhodně formulované popisy – 2 body, za 1 vhodně uvedené vysvětlení – 1 bod.

b) Za výstižně vyjádřené vysvětlení – 2 body, za drobné nepřesnosti – 1 bod.

c) Za vhodně uvedený příklad – 1 bod.

Maximálně tedy 5 bodů.

3. Příklad řešení:

a) i. *Když už je člověk na kolenou, neměl by se stydět vyhledat pomoc.*
 ii. *První rádio si vyrobil na koleně doma.*

b) *na dně, na lopatkách*

c) *na ramenou – Nese na ramenou tíhu celého světa.*

na rukou – Člověk ho pomalu na rukou nosí a vědu se stejně nedočká! Ten člověk má na rukou krev.

na nohou – Jsem od rána na nohou a už začínám být vážně unavená.

na očích – Vidím ti na očích, že bys ten kabát chtěla.

na uších – Ona si snad sedí na uších, už jsem ji třikrát volala.

d) *na nervy – Tenhle pořad mi leze strašně na nervy.*

na nohy – Prababička je už strašně slabá a nemůže na nohy.

na kolena – Na stará kolena se budu ještě učit turecky?

na bedra – Vzal na svá bedra polovinu jeho práce.

na mozek – Neustálé vyplňování tabulek mi už leze na mozek.

na hlavu – Ty jsi snad padlý na hlavu, to nemyslíš vážně.

Bodování:

a) za 2 vhodné věty nebo souvětí – 2 body; za 1 vhodnou větu nebo souvětí – 1 bod;

b) za vhodné slovo – 1 bod;

c) za 4 vhodné příklady použité ve větách nebo souvětích – 3 body, za 3 vhodné příklady použité ve větách nebo souvětích – 2 body, za 2 vhodné příklady použité ve větách nebo souvětích – 1 bod, za méně vhodných příkladů – 0 bodů.

d) za 4 vhodné příklady použité ve větách nebo souvětích – 3 body, za 3 vhodné příklady použité ve větách nebo souvětích – 2 body, za 2 vhodné příklady použité ve větách nebo souvětích – 1 bod, za méně vhodných příkladů – 0 bodů.

Maximálně tedy 9 bodů.

4. Chybovat je lidské. infinitiv slovesa

Stokrát opakovaná lež se stává pravdou. podstatné jméno

Nic netrvá věčně. zájmeno

S poctivostí nejdál dojdeš. –

Ryba a host třetí den smrdí. podstatná jména

Každý chvilku tahá pilku. zájmeno

Je těžké šetřit z ničeho. infinitiv slovesa

Přišel s křížkem po funuse. –

Když se dva perou, třetí se směje. číslovky

Sytý hladovému nevěří. (zpodstatnělé) přídavné jméno

Není kouře bez ohně. podstatné jméno

Bodování:

Za 10 správně podtržených podmětů – 4 body, za 9–8 správně podtržených podmětů – 3 body, za 7–6 správně podtržených podmětů – 2 body, za 5–4 správně podtržených podmětů – 1 bod.

Za 10 správně určených slovních druhů – 3 body, za 9–8 správně určených slovních druhů – 2 body, za 7–6 správně určených slovních druhů – 1 bod.

Maximálně tedy 7 bodů.

Celkem maximálně 30 bodů.

Slohový úkol

Hodnoťte:

A) slohovou úroveň textu, zejména:

- dodržení tématu a formy, je-li stanovena
- nápaditost a originalitu zpracování
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost
- vhodný výběr jazykových prostředků přiměřeně ke stylu textu – posuzujte celkový výběr prostředků lexikálních, tvaroslovných a syntaktických, funkčnost volby spisovných a nespisovných prostředků
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu

B) jazykovou a pravopisnou správnost projevu, zejména:

- pravopisnou správnost včetně dodržování pravidel interpunkce
- znalost kodifikace ve všech jazykových plánech – v hláskoslovném, morfologickém, lexikálním i syntaktickém plánu

Bodování části A): 0–10 bodů.

Bodování části B): 0–10 bodů.

Celkem tedy maximálně 20 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.